

บันทึกความรู้สัมมาชีพชุมชน
(เพื่อเผยแพร่บนเว็บไซต์สัมมาชีพชุมชน)

๑. ประเภทความรู้สัมมาชีพ (สามารถเลือกได้มากกว่า ๑ หมวดหมู่)

- เกษตร ท่องเที่ยวชุมชน อื่น ๆ แปรรูป-อาหาร แปรรูป-เครื่องมือ
 แปรรูป-ผ้าและเครื่องแต่งกาย แปรรูป-ของใช้ ของประดับ
 แปรรูป-สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร

๒. ชื่อองค์ความรู้.....การเลี้ยงจิ้งหรีด .....

๓. ชื่อเจ้าขององค์ความรู้ (นาย/นาง/นางสาว).....นายสมควร จันทางาม.....

ที่อยู่บ้านเลขที่.....๑๐/๔..... หมู่ที่.....๒..... ตำบล.....ห้วยแห้ง.....อำเภอ.....แก่งคอย.....

จังหวัดสระบุรี รหัสไปรษณีย์.....๑๘๒๖๐.....

๔. ความเป็นมา/แรงบันดาลใจ/เหตุผลที่ทำให้ (ในการบันทึกองค์ความรู้)

เนื่องจากการใช้ชีวิตประจำวันของข้าพเจ้า ในแต่ละวันจะมีภาระค่าใช้จ่าย จึงมีแนวความคิดที่จะหางานทำ เพื่อสร้างรายได้เพิ่มขึ้นให้เพียงพอต่อการใช้ชีวิตประจำวัน และพอที่จะมีเงินเก็บไว้ใช้ในอนาคต จึงพยายามหางานเสริมที่ไม่จำเป็นต้องทำตลอดเวลา เช่น การทำการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ จึงได้ศึกษาเรียนรู้การเลี้ยงจิ้งหรีดจากเพื่อนที่ชื่อ นายไพรวลัยฯ ซึ่งเพื่อนคนนี้ทำงานเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านอยู่หมู่ที่ ๗ ตำบลห้วยแห้ง อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี (ตำบลเดียวกัน คนละหมู่บ้าน) เริ่มต้นด้วยการซื้อพันธุ์จิ้งหรีดมา ๘ ชั้น และทำกระบะเลี้ยงจิ้งหรีดเอง โดยดูตัวอย่างมาจากเพื่อน และขอคำแนะนำจากเพื่อนเมื่อเกิดปัญหาในการเลี้ยงจิ้งหรีด มาจนถึงวันนี้เป็นเวลา ๒ ปีที่เลี้ยงจิ้งหรีดมา ซึ่งประสบผลสำเร็จในการเลี้ยงจิ้งหรีด สามารถเพิ่มรายได้จากการทำงานเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน มีเงินใช้ เงินเก็บพอสมควร ประกอบกับเป็นผู้นำหมู่บ้านจึงต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับชาวบ้าน ซึ่งปัจจุบันก็ได้เป็นจิตอาสาช่วยเหลือสังคม ถวายทอดประสบการณ์และองค์ความรู้ที่มีให้แก่ชาวบ้าน และช่วยเหลือชาวบ้านให้มีอาชีพเสริม เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และสอนให้ชาวบ้านรู้จักการทำบัญชีครัวเรือน

๕. วัตถุประสงค์

(๑) เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว

(๒) เป็นแหล่งศึกษา เรียนรู้ให้กับผู้ที่มีความสนใจในการประกอบอาชีพการเลี้ยงจิ้งหรีด

๖. วัตถุดิบที่ใช้

(๑) ดินเพาะชำต้นไม้

(๒) ไข่จิ้งหรีด

(๓) อาหารจิ้งหรีด

(๔) น้ำ

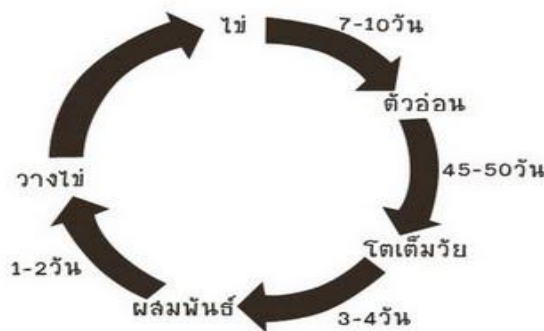
๗. อุปกรณ์ที่ใช้

- (๑) เหล็กกล่อง ขนาด ๑ นิ้ว
- (๒) กระเบื้องแผ่นเรียบ (กxยxส) ๑๒๐x๒๔๐x๖๐ เซนติเมตร
- (๓) แผงไขกระดาศ
- (๔) กระบอกลีตน้ำ

๘. กระบวนการ/ขั้นตอน

ก่อนที่ข้าพเจ้าจะเลี้ยงจิ้งหรีด ได้ทำศึกษาถึงความคุ้มค่า ความเสี่ยงจากผู้ที่มีความรู้ก่อน เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันในการประกอบอาชีพไม่ให้เกิดความล้มเหลว

จิ้งหรีดเป็นแมลงที่พบทั่วไปตามธรรมชาติ มีขนาดประมาณ ๒ ซม.X๑ ซม. มีสีน้ำตาลปนเหลือง ชอบกระโดด กินพืชเป็นอาหาร ปัจจุบันคนนิยมเลี้ยงเพื่อบริโภค โดยการทอด คั่ว แกง ห่อหมก และยำ จิ้งหรีดมีโปรตีนสารอาหารสูง ปลอดภัยสามารถแก้ไขปัญหารขาดสารอาหารได้ เลี้ยงง่ายขยายพันธุ์เร็ว ให้ผลผลิตสูง เหมาะที่จะนำมาเลี้ยงเป็นอาชีพเสริม ว่างบริโภค หรือเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้เสริม สามารถใช้เวลาว่างจากการทำเกษตรมาดูแลจิ้งหรีดได้ ภายใน ๑ ปีจะสามารถเลี้ยงจิ้งหรีดได้ถึง ๕ รุ่น

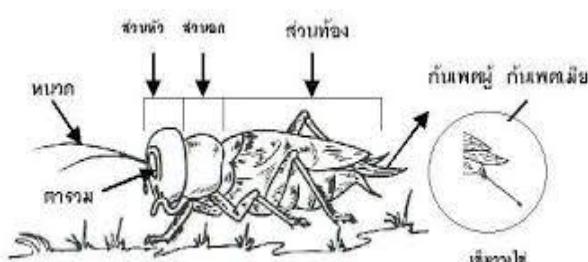

ระยะไข่ รูปร่างยาวเรียวยคล้ายเมล็ดข้าวสาร สีขาวขนาด ๑ มม. ตัวอ่อนลำตัวสีน้ำตาล ดำ ฟักออกจากไข่ช่วงแรกจะไม่มีปีก จะเริ่มมีตุ่มปีกในเมื่อถึงกลางวัยอ่อนพอลอกคราบ ๘ ครั้งจะเข้าถึงวัยแก่ (รวมอายุวัยอ่อนถึงแก่ ประมาณ ๔๕-๕๕ วัน

ระยะโตเต็มวัย มีปีก ๒ คู่ เพศผู้ปีกคู่หน้ายื่นมีหนามไว้ทำเสียง เพศเมียมีปีกเรียบและมีเข็มวางไข่อยู่ส่วนท้ายของลำตัว อายุวัยแก่ประมาณ ๓๘- ๔๙ วัน

การผสมพันธุ์ จิ้งหรีดตัวเต็มวัยอายุ ๓-๔ วันจะเริ่มผสมพันธุ์ ตัวผู้จะขยับปีกคู่หน้าถูกันให้เกิดเสียงดังหลายจังหวะ หลายสำเนียงในการสื่อสารความหมายต่างๆ สำหรับการผสมพันธุ์จะเกิดตลอดอายุตัวเต็มวัย โดยตัวเมียจะขึ้นคร่อมหลังตัวผู้

ลักษณะของจิ้งหรีดเพศผู้กับเพศเมีย

การผสมพันธุ์

การวางไข่ ตัวเมียเริ่มวางไข่เมื่อผสมพันธุ์ผ่านไป ๓-๔ วัน โดยวางไข่ไว้ใต้ดินและฟักออกเป็นตัวภายใน ๗ วัน

ส่วนผสม

๑. ไข่จิ้งหรีด	๑๕	ชั้น
๒. อาหารจิ้งหรีด	๓๐	กิโลกรัม
๓. ผักปลอดสารพิษ	๓๐	กิโลกรัม
๔. น้ำสะอาด	๖๐	ลิตร
๕. กล่องสำหรับเลี้ยงจิ้งหรีด (๑๒๐x๒๔๐x๖๐ ซม.)	๑	กล่อง
๖. ภาควางไข่กระดาษ	๑๕๐	แผง
๗. ขวดพลาสติก		
๘. ขวดสเปรย์ สำหรับพรมน้ำ		

ขั้นตอน

๑. จัดเลี้ยงภาควางไข่กระดาษ ๑๕๐ แผง เพื่อเป็นที่อาศัยของจิ้งหรีด
๒. วางชั้นไข่จิ้งหรีดบนแผงไข่ในตำแหน่งที่ชิดผนังกล่อง
๓. เมื่อจิ้งหรีดฟักเป็นตัว ๓ วันแรก ใช้สเปรย์พรมน้ำให้จิ้งหรีดได้กินน้ำ
๔. จิ้งหรีดอายุได้ประมาณ ๓-๑๐ วัน ให้อาหารเสริมและผัก และยังใช้สเปรย์ฉีดพรมน้ำ
๕. จิ้งหรีดอายุ ๑๐-๒๐ วัน ให้น้ำโดยการใส่ภาชนะที่ไม่สูงเกินไป ใช้ก้อนหินให้จิ้งหรีดได้
๖. ให้อาหาร และผักตามปกติ
๗. จิ้งหรีดอายุ ๓๕ วัน เริ่มผสมพันธุ์กัน
๘. วันที่ ๔๐ จิ้งหรีด ผสมพันธุ์กัน ตัวเมียมีไข่แก่พร้อมวางไข่
๙. วันที่ ๔๑-๔๒ วางชั้นชั้น วันที่ ๔๒-๔๕ ให้ฟักทอง ๑ วัน แล้วจึงจับจำหน่าย/รับประทานได้

การให้อาหาร

พืชอาหาร ได้แก่ ต้นอ่อนและยอดอ่อนของพืชหรือหญ้าสดทุกชนิด หญ้าขน ผักตบชวา ใช้เลี้ยงจิ้งหรีดเจริญเติบโตเร็วและให้ผลผลิตสูง โดย ๒ วันให้หญ้า ๑ ครั้ง มากน้อยตามความเหมาะสมของความหนาแน่นของจิ้งหรีด หญ้าเก่าไม่ต้องนำออก ทิ้งไว้ให้เป็นที่อาศัยของจิ้งหรีดต่อไป

อาหารเสริม รำอ่อนหรืออาหารสำเร็จรูปที่ใช้เลี้ยงไก่ และตอนนี้มีอาหารสำหรับเลี้ยงจิ้งหรีด โดยตรงแล้วแต่ราคาค่อนข้างสูง ๓๐ กก.ราคา ๔๗๐ บาท สามารถเลี้ยงจิ้งหรีดได้ ๒ รุ่น

การให้น้ำ

ให้โดยการใช้น้ำสเปรย์ฉีดเป็นละอองตามที่อยู่อาศัยของจิ้งหรีด ไม่ให้แฉะเกินไปเพราะจะทำให้เกิดเชื้อราได้ ใช้กล่องหรือฝาปิดอาหารที่มีความสูงไม่เกิน ๑ ซม.แล้วนำผ้ามาวางในฝา เพื่อป้องกันจิ้งหรีดจมน้ำตาย ให้น้ำอย่างน้อยวันละ ๒ ครั้ง จิ้งหรีดยังโตยั้งกินน้ำเก่ง

การเก็บไข่จิ้งหรีด

ใช้ขันพลาสติกขนาด ๑๕X๕ ซม. นำดินร่วนผสมแกลบดำใส่ในขันจนเกือบเต็มขัน วางไว้ใกล้ติดกับผนังคอกจิ้งหรีด หรือวางติดพื้นคอกและให้ชิดกับรังไข่ไก่เพื่อจิ้งหรีดจะได้ไข่ขึ้นวางไข่ได้ง่าย แล้วปล่อยให้จิ้งหรีดวางไข่ ประมาณ ๒ วัน แล้วนำขันไข่ออก (หากปล่อยให้วันนานจิ้งหรีดจะโตไม่เท่ากัน)

การจับจิ้งหรีด

ก่อนจะจับจิ้งหรีดให้นำฟักทองมาหั่นให้จิ้งหรีดกิน (พร้อมกับการวางขันไข่จิ้งหรีด) เป็นเวลา ๒ วัน เพื่อลดกลิ่นของอาหารจิ้งหรีด และทำให้จิ้งหรีดมีรสชาติอร่อยไม่มีกลิ่นฉุน

เตรียมน้ำเปล่าใส่ถัง แล้วจับจิ้งหรีดมาแช่น้ำประมาณ ๑๐ นาที แล้วจิ้งหรีดจะตาย (นี้ออกด้วยน้ำ) แล้วนำจิ้งหรีดไปต้มให้สุกประมาณ ๓ นาที บรรจุใส่ถุงแล้วนำไปแช่แข็งเพื่อเก็บไว้ได้หลายวันหรือทำอาหารต่อไป

๙. ข้อพึงระวัง

(๑) การเลี้ยงจิ้งหรีดต้องเอาใจใส่ตั้งแต่เริ่มต้นเลี้ยง อุปกรณ์ในการเลี้ยงต้องสะอาด ต้องป้องกันศัตรูของจิ้งหรีดไม่ให้มาทำลาย เช่น มด จิ้งจก แมงมุม และอื่นๆ

(๒) การให้อาหารควรให้เหมาะสมกับการกินของจิ้งหรีด ไม่ให้มากเกินไป เพราะหากจิ้งหรีดกินอาหารไม่หมดจะทำให้เกิดเชื้อรา จิ้งหรีดกินอาจทำให้จิ้งหรีดท้องเสีย และทำให้จิ้งหรีดตายได้ ไม่ควรเอาผักที่มีสารเคมีให้จิ้งหรีดกินอาจทำให้จิ้งหรีดตายได้

(๓) การให้น้ำจิ้งหรีดในระยะตัวอ่อน ต้องใช้กระบอกฉีดน้ำให้เป็นละออง เนื่องจากจิ้งหรีดยังตัวเล็กยังไม่แข็งแรงมาก หากให้น้ำมากเกินไปจะทำให้จิ้งหรีดจมน้ำตายได้ หากน้ำมีกลิ่นเหม็นเปรี้ยวก็ต้องเปลี่ยนน้ำใหม่ทันที

(๔) เมื่อเลี้ยงจิ้งหรีดได้ ๔๐-๔๕ วันสามารถจับจิ้งหรีดได้ โดยก่อนที่จะจับ ต้องให้จิ้งหรีดกินฟักทองก่อน เพื่อเป็นการล้างท้องจิ้งหรีดไม่ให้มีกลิ่นคาวของอาหารจิ้งหรีดและถือเป็นการเพิ่มน้ำหนักให้จิ้งหรีดไปด้วย

๑๐. ข้อเสนอแนะ

ก่อนที่เราจะลงมือทำอะไรก็ตาม ควรศึกษา หาข้อมูลจากคนรอบข้าง หรือผู้ที่มีความรู้และประสบความสำเร็จในสิ่งนั้น เมื่อเราได้ข้อมูลมาแล้ว ก็ควรวิเคราะห์ถึงความคุ้มค่า อัตราความเสี่ยง เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันในการประกอบอาชีพไม่ให้เกิดความผิดพลาดหรือล้มเหลว เหนือสิ่งอื่นใดคือความมุ่งมั่น ความตั้งใจ ลงมือทำจนประสบความสำเร็จ เกิดความเชี่ยวชาญ สั่งสมประสบการณ์ และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้แก่บุคคลอื่นได้

๑๑. ความสามารถในการจำหน่าย/ให้บริการ

(๑) จำหน่ายเอง ขายสด กิโลกรัมละ ๑๕๐ บาท

(๒) แปรรูป โดยการทอด แล้วแบ่งขาย กิโลกรัมละ ๓๐๐ บาท

๑๒. ที่อยู่สำหรับการติดต่อ

(๑) ชื่อ-สกุล.....นายสมควร จันทางาม.....

(๒) ตำแหน่ง.....

(๓) เบอร์โทรศัพท์.....๐๘๙-๒๓๙๒๙๕๓,๐๘๑-๙๔๗๘๑๒๖, ๐๘๒-๒๓๐๑๐๗๙.....

๑๓. แนบไฟล์รูปภาพเฉพาะนามสกุล .gif , . jpeg./ไฟล์อื่นๆ เฉพาะนามสกุล .zip , .rar, .pdf,,.doc

(๑) ไฟล์ภาพเจ้าของความรู้.....

(๒) ไฟล์ภาพกิจกรรม.....

(๓) ไฟล์ภาพเอกสารต่างๆ.....

.....

หมายเหตุ : ๑) บันทึกหมู่บ้านเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ที่ ๑ (๒๓๓ หมู่บ้าน) อย่างน้อย ๑ องค์ความรู้

๒) ส่งถึงจังหวัดภายในวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๐

๓) ส่งเป็นไฟล์งานบันทึกประชาชนผู้สัมผัสชุมชนข้อมูล ขอเป็น .doc/ไฟล์ รูปภาพเฉพาะนามสกุล .gif , . jpeg./ไฟล์อื่นๆ เฉพาะนามสกุล .zip , .rar, .pdf, .doc

๔) ไฟล์ภาพ โดยเฉพาะเจ้าของความรู้ และภาพกิจกรรม ขอให้มีความชัดเจน

และส่งแยกมา ไม่บันทึกลงในไฟล์ .doc : ขอขอบคุณค่ะ